

LISTA SPECIILOR PROTEJATE DIN RÂUL PRUT, ÎN CONCORDANȚĂ CU DOCUMENTELE NAZIONALE SI EUROPENE DIN DOMENIUL PROTECȚIEI NATURII

Râul Prut, cu o lungime de 953 km, izvorăște din Carpații Păduroși din Ucraina, de unde curge spre est, mare parte din curs fiind apoi pe direcția sud-est, aproximativ 80% din suprafața sa aflându-se în zona Podișului Podolo – Moldav.

Se varsă în Dunăre lângă Reni, (Giurgiulești) la est de orașul Galați. Pe o porțiune de 39,4 km marchează frontiera româno-ucraineană, pe o porțiune de 681,3 km (din care 73,9 km sunt reprezentați de lacul Stânca-Costești), marchează frontiera dintre România și Republica Moldova.

Bazinul hidrografic al Prutului, cu o suprafață de 28 396 km², dintre care 10 990 km² pe teritoriul României, are o formă alungită, asimetrică, având malul drept mai dezvoltat în secțiunea superioară și cea mijlocie; lățimea medie a bazinului este de circa 30 km. Pe teritoriul României albia majoră este îngustă la nord de Stânca Ștefănești (între 10 și 200 m lățime), după care se lărgeste brusc, atingând 3-5 km pe majoritatea cursului său și ajunge până la 10 km lățime pe teritoriul județului Galați. Altitudinea medie a bazinului este de 150 m.

1. Regimul de protecție al râului Prut

În ultimii ani odată cu aplicarea directivelor europene pe râul Prut au fost constituite arii protejate ce fac parte din rețeaua Natura 2000 și care acoperă un procent semnificativ al cursului Prutului. Se întrevide chiar șansa constituirii unui Coridor Verde al Prutului care să unească aceasta serie de arii protejate cu Coridorul Verde al Dunării.

Valoarea ecologică deosebită a râului Prut este oficial recunoscută prin acordarea statutului de protecție pe întreg parcursul său comun între România și Moldova.

În județul Botoșani - Lacul Stânca Costești - Arie de protecție specială avifaunistică cu caracter acvatic de interes național ROSPA 0058, sit Natura 2000.

În județele Iași și Vaslui - Râul Prut ROSCI 0213, precum și Rezervațiile acvatice Cotul Bran și Cotul Sălăgeni de pe râul Prut din județul Iași - categoria IV IUCN.

În județele Vaslui și Galați Lunca joasă a Prutului Vlădești – Frumușița ROSPA 0070, precum și Râul Prut în județul Galați ROSCI 0105.

Rezervațiile lacurile Manta și Belev din Republica Moldova.

Rezervația științifică Prutul de Jos, Moldova, cu o suprafață de 1691 ha, a fost creată în 1991, în scopul ocrotirii florei și faunei din lacul Belev și luncile inundabile din împrejurimile lui. Lacul Belev este un relict al Dunării, cu o vârstă de 5-6 mii ani, nivelul apei din lac depinzând, în mare măsură, de nivelul apei din Dunăre și Prut. Este habitatul a numeroase specii rare de păsări și mamifere.

Parcul Natural Lunca Joasă a Prutului Inferior, România, cu o suprafață de 8247 ha, a fost constituit prin HG 2151 în 2004, în scopul protecției și conservării biodiversității din lunca inundabilă a râului Prut. Este poartă de intrare a Prutului în Rezervația Biosferei Delta Dunării și traseul a trei coridoare majore de migrație a pasărilor care clocesc pe teritoriul Eurasiei (traseul East Elbic, traseul Carpatic și traseul Pontic).

2. Diversitatea faunei piscicole din râul Prut

Din punct de vedere al zonării piscicole, pe râul Prut, zonele păstrăvului și moioagei se găsesc în porțiunea aflată pe teritoriul Ucrainei. De la intrarea pe teritoriul României, în râul Prut se succed următoarele zone:

Zona scoabarului - cuprinde porțiunea de amonte de lacul Stânca, cu substrat pietros, de prundiș și unele porțiuni nisipoase; acesta zonă a fost parțial acoperită de acumularea Stânca.

Zona mrenei - cuprinde porțiunea nisipoasă a râului, aval de acumularea Stânca, până spre vărsarea afluenților Elan, Leova.

Zona crapului - poate fi considerată cea aflată în vecinătatea confluenței cu Dunărea, regiunea Parcului Național Lunca Joasă a Prutului Inferior, cu bălțile adiacente din lunca inundabilă.

Conform listei publicate de Moșu Al., Davideanu Gr., Cebanu A., 2006 „Materials on the ichthyofauna diversity of Prut river basin” în Acta Ichtiologica Romanica, p. 171-185, de-a lungul timpului au fost citate ca prezente în întregul bazin al râului Prut 104 specii. Unele dintre ele nu au trăit niciodată în Prut, fiind greșit identificate, altele au dispărut din râul Prut, ca urmare a alterării factorilor de mediu, iar unele sunt prezente doar în porțiunea superioară a bazinului aflată pe teritoriul Ucrainei.

Numărul total de specii prezente pe porțiunea comună (Republica Moldova, România) a râului Prut este estimat pe baza cercetărilor din ultimii 10 ani ale specialiștilor din Republica Moldova și România (sintetizate de Denis Bulat, Dumitru Bulat, Ion Toderaș și Marin Usafii în revista Mediul Ambient nr 1(61) 2012) sub 46 de specii (incluzând agnatele). Acestea specii aparțin la 9 ordine și 18 familii.

4. Statutul de protecție (conform diverselor prevederi legale) **al speciilor de pești** din râul Prut (luând în considerare mențiunea de mai sus cu privire la porțiunea de referință a râului).

Dintre speciile de pești indicate de diverși autori ca prezente în râul Prut, un număr de 29 sunt protejate de legislația internațională și națională a țărilor riverane. Tabelul nr. 1 prezintă totalitatea speciilor protejate din Prut (porțiunea comună), cu indicarea documentelor oficiale și încadrării acestora în diverse anexe conform gradului de protecție sau al nivelului de risc.

Datorită statutului său de frontieră (a restricțiilor privind accesul și a lipsei infrastructurii datorate acestei situații), râul Prut este unul din râurile de mărime medie cel mai bine conservat din România.

În cazul specific al Prutului, prin comparație cu situația generală din Europa, unele specii menționate pe diferite liste anexe ale legislației europene ca având un statut critic de conservare sau vulnerabile, (*Rhodeus sericeus*, *Zingel streber*, *Cobitis taenia*) sunt încă bine reprezentate în bazinul Prutului. În același timp, unele specii comune în urmă cu doar 50 de ani, aparent încă bine reprezentate în Europa (*Carassius carassius*) sunt în pragul extincției în bazinul Prutului. În Lista Roșie IUCN populațiile de *Carassius carassius* europene sunt apreciate ca fiind încă abundente dar cu tendințe de reducere datorită competiției reprezentate de specia invazivă *Carassius gibelio*.

4. Amenințări majore pentru peștii din râul Prut

Existența speciilor invazive

În bazinul Prutului se găsesc un număr de 7 specii invazive care interferează cu fauna indigenă locală: *Carassius gibelio*, *Pseudorasbora parva*, *Hypophthalmichthys molitrix*, *Aristichthys nobilis*, *Ctenopharingodon idella*, *Lepomis gibbosus*, *Perccottus glenii*. Riscurile mai mari sunt reprezentate de speciile cu potențial prădător care se hrănesc cu larvele și icrele altor specii, așa cum sunt: *Lepomis gibbosus* a cărei populație pare, în acest moment, stabilizată la un nivel destul de redus, probabil datorită prădătorilor și a competiției cu celelalte percide indigene. *Perccottus glenii*, specie recent pătrunsă în Prut și Siret, va produce în timp unele schimbări afectând echilibrul ihtiocenozelor, în special în mici lacuri și eleșteie unde eutrofizarea, poluarea chimică, schimbările climatice sau alți factori de risc oferă acestei specii tolerante avantaje competitive față de speciile indigene concurente.

Hidroenergetica și lucrările de regularizare

Acumulările cu scop de regularizare, îndiguirile și îndreptarea malurilor și a albiei sunt situații care se întâlnesc frecvent în bazinul Prutului. Toate acestea au un impact semnificativ asupra faunei piscicole. Impactul este datorat, pe de o parte, uniformizării morfologiei albiei care este curățată, adusă la adâncime egală și lipsită de vegetația naturală caracteristică și de structurile necesare peștilor pentru adăpost, depunerea icrelor și hrănire. Întreruperea conectivității longitudinale și laterale împiedică schimburile genetice între populații, și întârzie reinstalarea faunei piscicole în urma viiturilor, sau altor fenomenelor climatice extreme, din bazinele mici. Întreruperea conectivității laterale a dus la o reducere semnificativă a locurilor de reproducere și hrănire (aflate în lunca inundabilă a Prutului) a speciilor valoroase de Ciprinide dar și a celor răpitoare.

Foto. 1 Râul Prut la Bumbăta, jud. Galați

Poluarea

Poluarea chimică a scăzut semnificativ în ultimii ani, prin restrângerea activităților industriale din bazin. Există încă o poluare remanentă care afectează în special speciile bentonice care se hrănesc pe substrat și/sau prin răscolirea sedimentelor.

Nr	Ordinul	Familia	Denumirea	OUG. 57/2007 România				L. 69 CITES	L. 13/1993 Conventia Berna			Council Directive 92/43/ EEC Habitats Directive			IUCN 2011	Lista Rosie Moldova
				3	4a	4b	5		I	II	III	II	III	V		
1.	Acipenseriformes	Acipenseridae	Acipenser rhtenus				X	X			X			X	VU	X
2.			Acipenser nudiventris				X	X						X	CR	
3.	Clupeiformes	Clupeidae	Alosa tanaica				X					X		X	LC	
4.	Cypriniformes	Cyprinidae	Aspius aspius	X							X	X		X	LC	
5.			Leucaspius delineatus								X				LC	
6.			Alburnoides bipunctatus								X				LC	
7.			Abramis (Ballerus) sapa								X				LC	
8.			Vimba vimba								X				LC	
9.			Carassius carassius			X										
10.			Leuciscus idus													X
11.			Pelecus cultratus	X							X	X		X	LC	
12.			Chondrostoma nasus								X				LC	
13.			Rhodeus sericeus	X							X	X			LC	
14.			Barbus petenyi				X				X	X		X	LC	
15.			Barbus barbus				X							X	LC	
16.			Romanogobio kessleri	X							X	X			LC	
17.		Cobitidae	Misgurnus fossilis	X							X	X			LC	
18.			Cobitis taenia	X							X	X			LC	
19.			Sabanejewia aurata	X							X	X			LC	
20.		Siluridae	Silurus glanis								X				LC	
21.	Gadiformes	Lotidae	Lota lota			X									LC	X
22.	Gasterosteiformes	Gasterosteidae	Pungitius platygaster								X				LC	
23.	Perciformes	Percidae	Gymnocephalus schraetser	X							X	X		X	LC	
24.			Gymnocephalus baloni	X	X						X	X			LC	
25.			Zingel streber	X							X	X			LC	X
26.			Zingel zingel	X	X		X		X	X	X	X		X	LC	
27.		Gobiidae	Gobius fluviatilis								X				LC	
28.			Gobius kesslerii								X				LC	
29.			Proterorhinus marmoratus			X					X				LC	

Tabel nr. 1 Lista speciilor de pești protejate din râul Prut, cu referire la legislația oficială.

Directiva-cadru APA sau DIRECTIVA PARLAMENTULUI și a CONSILIULUI EUROPEAN 60/2000/EC privind stabilirea unui cadru de acțiune comunitar în domeniul politicii apei introduce o nouă abordare legislativă în domeniul gestionării și protecției resurselor de apă, abordare care nu mai are la bază frontiere naționale sau politice, ci formațiuni hidrologice și geografice naturale: bazinele hidrografice. Un alt element de noutate este trecerea pe primul plan al metodelor biologice de apreciere a calității apei. Indicatorul (de calitate) faună piscicolă fiind monitorizat în România pentru prima dată. Aceste abordări necesită coordonarea diferitelor politici ale UE și este stabilit un calendar precis de acțiuni, care fixează anul 2015 ca termen limită pentru obținerea unei calități bune pentru toate apele europene. În legislația română Directiva 60/2000/EC este transpusă în Legea Apelor 107/1996, îmbunătățită prin Legea 310/2004. Conform Art.1, alin1. din respectiva Lege **"Apa nu este un produs comercial oarecare, ci este un patrimoniu natural care trebuie protejat, tratat și aparat ca atare."** La nivel local pentru punerea în practică a prevederilor Directivei Cadru Apa s-a constituit Administrația bazinală Prut-Bârlad ce are ca obiectiv monitorizarea permanent a stării și evoluției cantitative și calitative a Prutului.

Ordonanța 57/2007 are ca scop garantarea conservării și utilizării durabile a patrimoniului natural, obiectiv de interes public major și componentă fundamentală a strategiei naționale pentru dezvoltare durabilă. A fost actualizată prin Legea nr. 49/2011.

- Anexa 3 a Ordonanței 57 stabilește speciile de plante și de animale a căror conservare necesită desemnarea ariilor speciale de conservare și a ariilor de protecție specială avifaunistică.
- Anexele 4A și 4B cuprind speciile de plante și animale de interes **comunitar** sau **național** care necesită o protecție strictă.
- Anexele 5A și 5B enumeră specii de plante și de animale de interes **comunitar** sau **național**, cu excepția speciilor de păsări, a căror prelevare din natură și exploatare fac obiectul măsurilor de management.

Legea 69/1994 implementează în legislația română **Convenția CITES** (Washington 1973) privind comerțul internațional cu specii sălbatice periclitare de flora și fauna. Anexa sale cuprind toate speciile care sunt sau ar putea deveni amenințate de dispariție, care sunt sau ar putea fi afectate de comerț. Comerțul cu indivizi ai acestor specii trebuie supus unei reglementări stricte în scopul de a nu le pune în pericol supraviețuirea sau a evita o exploatare incompatibilă cu supraviețuirea lor.

Legea nr. 13/1993 ratifică în România prevederile Convenției privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa, adoptată la Berna în 1979. Are ca scop asigurarea conservării florei și faunei sălbatice în habitatul lor natural și în principal a speciilor aflate în pericol de dispariție. Are ca obiectiv principal promovarea cooperării între state pentru asigurarea conservării florei și faunei sălbatice și habitatelor lor naturale, o atenție deosebită fiind acordată speciilor, inclusiv speciilor migratoare, amenințate cu nimicirea și vulnerabile.

Directivele europene Habitate și Păsări sunt cele două documentele ce stau la baza rețelei Natura 2000. **Directiva Habitate** (92/43/CEE) - a fost creată pentru a conserva atât speciile de plante și animale sălbatice, cât și habitatelor naturale din Uniunea Europeană, prin înființarea Ariilor Speciale de Conservare. Toate acțiunile bazate pe

aceasta directiva sunt axate pe menținerea unui statut de conservare favorabil sau pe reabilitarea speciilor și habitatelor propuse. Toate măsurile de conservare ar trebui să aibă în vedere și aspectele economice și sociale la nivel regional și local.

Lista roșie IUCN, creată în 1963, reactualizată în permanență, reprezintă inventarul cel mai complet al stării de conservare a speciilor de animale și plante, fiind cel mai bun indicator al stării biodiversității mondiale. În scopul conservării speciilor amenințate cu dispariția, Uniunea Internațională a Conservării Naturii (IUCN) a împărțit speciile periclitate în următoarele categorii de conservare (conform European Red list of freshwater Fishes, 2011):

- EX (extinct) – Dispărută, Extinctă
- EW (extinct in the wild) – Dispărută din sălbăticie, Extinctă în sălbăticie, Dispărută din natură
- RE (Regionally extinct) – dispărută regional
- CR (critically endangered) – În pericol critic de dispariție, În pericol mare de dispariție, Critic amenințată cu dispariția
- EN (endangered) – În pericol de dispariție, Amenințată cu dispariția
- VU (vulnerable) – Vulnerabilă
- NT (near threatened) – Aproape amenințată cu dispariția, Potențial amenințată cu dispariția
- LC (least concern) – Neamenințată cu dispariția, Cu probabilitate mică de dispariție
- DD (data deficient) – Date insuficiente
- NA (not applicable) -
- NE (not evaluated) – Neevaluată

Primele 8 categorii, între EX și LC cuprind speciile cu risc de extincție, chiar dispărute.

Foto 2. *Acipenser ruthenus* Linnaeus 1758 - cega

Specie dulcicolă și reofilă, preferind zonele adânci ale râurilor mari, curenți puternici și substrat tare. Iernează în grupuri în gropi adânci. Pentru depunerea pontei întreprinde migrații în amonte. Hrana constă în nevertebrate bentonice mai ales crustacee amfipode și larve de insecte, ocazional icre și puiet de pește. Atât din cauza deteriorării habitatului acvatic prin poluare și eutrofizare cât și din cauza pescuitului intensiv populațiile speciei au diminuat simțitor în tot arealul geografic. Începând cu anul

2006 pescuitul cegii în scop comercial este interzis în România pe o perioadă de 10 ani (Ord 330 /2006 privind conservarea populațiilor de sturioni din apele naturale). Este protejată prin OUG 57/2007 - anexa 5, Convenția CITES, Convenția de la Berna - anexa III, Directiva Habitate - anexa V, Lista Roșie IUCN –Vulnerabil, Lista Roșie a Republicii Moldova.

Foto 3 *Aspius aspius* Linnaeus 1758 - avat

Specie dulcicolă reofil stagnofilă, întâlnindu-se atât în râuri cât și în lacuri dulci și chiar salmastre. Este un răpitor diurn ce vânează de obicei la suprafața apei în grupuri sau exemplare izolate. Este specie periclitată în întreaga Europă și de aceea este inclus în OUG 57/2007 anexa 3, convenția de la Berna - anexa III, Directiva Habitate - anexele II și V, Lista roșie IUCN categoria LC.

Foto 4 *Alburnoides bipunctatus* Bloch 1782 - beldiță

Specie reofilă trăiește în râuri cu ape calme și se hrănește cu insecte moarte și larve, diatomee și crustacee, este prezentă în pâraie și râuri în zona colinară cu ape bine oxigenate și lent curgătoare. Local este amenințată de regularizarea râurilor și poluare. Este protejată prin Convenția de la Berna - anexa III, Lista Roșie IUCN categoria LC.

Foto 5 Gymnocephalus schraetser Linnaeus – răspăr

Specie reofil dulcicolă reofilă, ce intră doar ocazional în ape stagnante și salmastre. Preferă albiile cu substrat tare (nisipos pietros sau argilos), evoluând în apropierea substratului, la adâncimi medii, uneori în câduri. Uzual este crepuscular dar se hrănește de-a lungul întregii zile cu mici nevertebrate, în special moluște. Datorită arealului geografic restrâns este protejat atât pe plan european cât și național prin OUG 57/2007 anexa 3, convenția de la Berna - anexa III, Directiva Habitate - anexele II și V, Lista Roșie IUCN categoria LC.

Foto 6 Pelecus cultratus Linnaeus 1758 - sabiță

Specie dulcicolă reofil stagnofilă, preferând râurile și lacurile mari. Înnoată între ape sau aproape de suprafață, în câduri, de obicei pe vârste. Se hrănește cu zooplancton nevertebrate și pești mici. Este protejată prin OUG 57/2007 anexa 3, convenția de la Berna - anexa III, Directiva Habitate - anexele II și V, Lista Roșie IUCN categoria LC.

Foto 7 Rhodeus sericeus Bloch 1782 boarța

Specie bento pelagică, ce preferă apele dulci stagnante de mică adâncime și cu fund mârloș, bogate în lamelibranhiate, mai ales Anodonta și Unio, întrucât reproducerea sa este legată de aceste specii. În interiorul țării se întâlnește și în apele curgătoare. Se hrănește cu plante acvatice alge filamentoase, fitoplancton, detritus vegetal și mai rar nevertebrate. Este considerată specie periclitată la nivel european fiind protejată prin OUG 57/2007 - anexa 3, convenția de la Berna - anexa III, Directiva Habitate - anexa II, Lista Roșie IUCN categoria LC.

Foto 8 Barbus barbus Linnaeus 1758 - mreana

Specie tipic reofilă ce trăiește de preferință în râuri mari, fiind mai frecventă în cele de șes. Preferă locurile adânci cu curent moderat și fund tare. Primăvara migrează în amonte iar toamna în sens invers. Este protejată prin OUG 57/2007 anexa 5, Directiva Habitate - anexa V, Lista Roșie IUCN categoria LC.

Foto 9 Cobitis taenia Linnaeus 1758 - zvarluga

Specie dulcicolă bentonică și reofilă, trăiește pe fundul apelor lent curgătoare sau stătătoare cu substrat nisipos, argilos sau mălos. Este activă noaptea, ziua stand adăpostită pe fundul apei uneori îngropată în măr sau nisip. Respirația branhială este completată de una intestinală, fiind astfel rezistentă la deficitul de oxigen. Se hrănește cu nevertebrate și alge. Este protejată prin OUG 57/2007 anexa 3, Convenția de la Berna - anexa III, Directiva Habitate - anexa II, Lista Roșie IUCN – categoria LC.

Foto 10 Lota lota Linnaeus 1758 - mihalt

Specie dulcicolă ce suportă și ape ușor salmastre. Preferă albiile adânci ale apelor ușor curgătoare până în zonele montane. Se găsește și în apele reci și adânci ale lacurilor de acumulare. Este o specie solitară cu activitate nocturnă. Hrănirea este mai intensă iarna, consumând în principal pești și nevertebrate, crustacee, moluște uneori broaște, păsări și mamifere mici. Este protejată prin OUG 57/2007 - anexa 4B Lista Roșie IUCN – LC și Lista roșie a Republicii Moldova.

Foto 11 Zingel streber Siebold 1863 - fusar

Specie tipic reofilă, preferând zone mai adânci, cu substrat tare, mai ales nisip și pietriș. Este nocturn și bentonic. Specia trăiește în râuri cu curent rapid, fiind amenințată de construcția barajelor și poluare. De obicei stă nemișcat pe fundul apei, se hrănește cu nevertebrate bentonice și ocazional cu icre și puiet de pește. Având în vedere arealul geografic restrâns și raritatea speciei, fusarului i se acordă o atenție specială privind protecția. Este protejată prin OUG 57/2007 anexa 3, în Convenția de la Berna - anexa III, Directiva Habitate - anexa II, Lista Roșie IUCN - LC, Lista Roșie a Republicii Moldova.

